

og Piger i Aargangen mellem 20—21 Aar, og jeg tager ikke meget fejl ved at skjønne, at 50 pCt. af disse 32,000 høre til de Klasser i Samfundet, for hvem det vil være aldeles umuligt at offre Noget paa udvidet Undervisning paa Folkehøjskoler, i alt Fald Noget af nogen som helst Betydning, og det saa meget mindre, som vi vide, at det ofte falder sig saaledes for disse unge Mennesker, som gaa ud fra fattige Hjem, at de, hvis de faae en enkelt Daler tilovers fra Kost og Klæder, maa hjælpe lidt paa de Gamle derhjemme. Endvidere have Karlene den Forpligtelse, at de, saasnart de ere udviklede dertil, i kortere eller længere Tid for en meget ussel Betaling — siger man i Almindelighed, og jeg tiltræder Betragtningen — maa aftjene deres Børnepligt. Hvor skulle de da i en nogenlunde rimelig Tid turde vente, selv med saaledes Lønningsforhold og i en noget senere Alder at naae op til de Vilkaar, hvorefter de i den størst mulige Lærelighed skulle kunne sætte Bo som selvstændige frie Borgere i Samfundet, et Formaal, som enhver Borger maa have, og som man maa ønske maa kunne blive opfyldt af saa Mange som muligt. Naar nu Stillingen er saaledes, og naar det for andre 25 pCt.'s Bedkommende turde være, at de i høi Grad trænge til at have en Del af Udgifterne dækkede — ved halvde Fripladsen o. s. v. — og naar man endnu ikke har naaet at faae flere Karle og Piger af disse Samfundsklasser end nogle faa Procent dragne til Højskolerne, forekommer det mig, at der er Anledning til at undersøge, hvad Grunden er dertil, da dog Omskift om Oplysning tilvisse er trængt meget dybt ned i Samfundet og har udbredt sig meget almindeligt. Det stiller sig for Flertallets Betragtning saaledes, at en væsentlig Grund dertil er det meget knappe Tilbud, man byder disse fattige Folk til Opholdet paa en Højskole. Man synes at mene andetsteds, at 100,000 Kr. er et stort Beløb; man skal ikke være altfor sløt, siger man; men det turde være vist, at trods de overordentlig lave Betalingsvilkaar, som Højskolerne i Almindelighed have, vil der medgaa 200 Kr. for en Karl for et fuldt Kursus paa Højskolen og mindst Halvdelen for en Pige paa et Sommerkursus, der varer noget over eller halvt saa længe, foruden at Bedkommende har andre Udgifter til Skid paa Klæder, Rejsepenge og til den Lidsanvendelse, der for dem, som ikke eie Andet end deres Tid og deres personlige Kræfter, ogsaa har sin Betydning. Derfor er det vistnok en overordentlig rigtig Bemærkning, som er fremsat derom i det andet Thing, at man burde anlægge Bevillingen efter, at der kunde tilstaa enhver virkelig fattig Karl, hvis Forhold vare af den Bestaaffenhed, at han ikke har kunnet samle sig Noget — og selv om han havde Tid, var det ganske naturligt, at dette vilde medgaa for ham under hans Børnepligt — et saadant Tilbud, at det

var ham muligt at tage imod det, og et lignende for en Pige. Dersom imidlertid denne Betragtning skulde gennemføres, og den turde være rigtig, vilde Veien dertil ikke være en Nedsættelse af de 66,000 Kr., men en meget betydelig Forhøielse. Jeg er tilbøjelig til at tro, at den Maade, hvorpaa man hidtil har sørget for Almueundervisningen i sin Almindelighed, og det Staaensbaand, man egentlig har lagt paa den og de øvrige Forhold for de Uformuende hertilands, nok kan berettigede til den Betragtning, at man snarest muligt burde gaa denne Vej. Da man navnlig fra den høitagtede Krigsministers Side stadig hører Klager over Mangel paa Tilgang til baade de over- og underordnede Befalingsmandsklasser i Hæren og ved Søværnet, skulde jeg henstille, om man ikke ved at gribe denne Udvei kraftigere, stærkere og mere usforbeholdent vilde være i Stand til at drage mangan en ung Mand frem og anspore hans Kræfter i aandelig, og maasse ved en noget anden Ordning af visse Skoler til lige i legemlig Henseende, saaledes at Tilbøjeligheden til at gaa den af Krigsbestyrelsen ønskede Vej, naar der skete en noget anden Ordning og saa paa det paagældende Sted, kunde blive større. Dette er kun en Sidebetragtning, jeg medtager, thi det er ikke det direkte Maal for at komme paa Højskolen. Dette maatte altsaa have talt for en betydelig Forhøielse af det heromhandlede Beløb; men Flertallet skal ikke, uagtet der var nogen Opmuntring dertil i det høie Landstings Stilling, røre ved, hvad Regjeringen oprindelig i denne Sag har fastsat, hvorimod man maa fastholde, hvad der tidligere derom er vedtaget i Folkethinget. Naar man har ønsket at medoptage Ordet „begavede“, har man formæget overset den Lankegang, der ledede til at udstemme dette Ord. Grunden var for det Første den, at det er meget vanskeligt at godtgjøre en Mand's Begavelse ved Attester, saaledes at Skoleraadene, der uddele Beløbene, deraf kunne slutte, hvem der egentlig ere de Begavede, og det saa meget mere, som det ofte vil komme an paa den Bedkommendes tidligere Uddannelse, hvorledes hans egentlige naturlige Begavelse er kommen til at træde frem. Det hendes meget ofte, at der hos en Mand, som ikke anses for videre begavet, ved en fornøjet Paa-virkning i en ældre Alder ligesom kan springe en Aare op, saaledes at han kan komme til at lægge Cener for Dagen, man ikke tidligere har drømt om. Paa den anden Side maa det ikke glemmes, hvad Højskolens egentlige og bedste Virksomhed er, den nemlig, at vække til et nyt Syn paa det hele Menneske- og Folkelin, og at denne Side af Paa-virkningen ofte kan gribes med dybere og større Nytte af den noget mindre Begavede end af den mere Begavede, saaledes at Digterens Ord bliver Sandhed: „Naar Hjertet kun brænder for Sandhed og Ret, skal Tiden nok vise, man tænkte ei slet.“ Disse Betragtninger